

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

БІЛЯВСЬКИЙ ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри міжнародного та європейського права*

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ТЕРМІНА «ГІБРИДНА ВІЙНА»

З огляду на те, що термін «гібридна війна» увійшов у широкий вжиток лише на початку 21 століття, виникає необхідність з'ясувати, коли цей термін виник, якими вченими це явище досліджувалося та які існують визначення гібридної війни. До того ж проблематичним є питання стосовно того, що термін «гібридна війна» іноді в науковому середовищі сприймається скептично як журналістське або політичне кліше, хоча терміном «гібридна війна» іменуються цілком чіткі суспільні відносини, які виникають на стику міжнародних, політичних, правових, економічних, інформаційних та інших відносин. Таким чином, для концептуального оформлення певного явища й слід створити відповідний базис – з'ясувати наскільки точно формулювання «гібридна війна» передає зміст вищезазначених суспільних відносин та відповідно сформулювати чітке поняття для загаданих відносин.

Уважається, що термін «гібридна війна» в науковий вжиток уперше був уведений підполковником Корпусу морської піхоти США Френком Г. Хоффманом. Так, на думку Хоффмана гібридні війни включають низку різних способів ведення війни, включаючи звичайні (конвенційні) засоби, нерегулярні тактики та формування, терористичні акти, включаючи невибіркове насильство та примус, а також злочинні заворушення [1, с. 14].

На думку Г. Г. Диниса, «гібридна війна / гібридний конфлікт» – це несформовані правовідносини, учасниками, яких є державні та недержавні актори, регулярні збройні сили, нерегулярні воєнізовані формування, що поєднують традиційні та нетрадиційні методи, терористичні засоби ведення війни з використанням новітніх видів озброєнь та високих інформаційно-комунікаційних технологій для дезорганізації, деморалізації збройних сил противника та населення на території державного утворення з метою отримання воєнно-політичної перемоги над противником [2, с. 110].

По-перше, уваги заслуговує той факт, що науковець ототожнює поняття «гібридна війна» та «гібридний конфлікт», що може здаватися певною мірою суперечливою думкою, адже саме по собі поняття «конфлікт» є ширшим за поняття «війна». Тобто будь-яка війна являє собою конфлікт в його найгострішій збройній фазі, а загалом конфлікти не обов'язково мають бути збройними.

По-друге, «гібридна війна / гібридний конфлікт» за Г. Г. Динисом є несформованими правовідносинами, що можна вважати цікавою думкою. Формулюючи таке твердження науковець звертає увагу на головну проблему гібридних воєн – їх учасники перебувають на межі двох правових станів, а саме миру та війни (або міжнародного

збройного конфлікту), а сама по собі гібридна війна не має специфічного правового регулювання, що має наслідком «несформованість» правовідносин, адже, звертаючись до теорії права, якщо немає відповідної норми права, на основі яких вони виникають – немає й правових відносин [3, с. 300]. Проте гібридні війни поєднують у собі комплекс суспільних відносин, які регулюються різними галузями права, в першу чергу міжнародним (хоча більш точне найменування для міжнародного права не галузь, а система норм), тобто невірним буде твердження, що відносини, що виникають під час ведення гібридних війн взагалі не врегульовані правом, а як наслідок такі відносини є правовими.

На думку Є. М. Магди, кандидата політичних наук, доцента кафедри видавничої справи та редагування Видавничо-поліграфічного інституту НТУУ «Київський політехнічний інститут», гібридна війна – це сукупність заздалегідь підготовлених і оперативно реалізованих дій військового, дипломатичного, економічного, інформаційного характеру, спрямованих на досягнення стратегічних цілей [4, с. 8].

Тут можна погодитись з науковцем стосовно підходу до визначення гібридної війни саме як комплексу різнорідних дій, які охоплюють різноманітні засоби впливу на об'єкт агресії з метою досягнення заздалегідь визначеної цілі. Необхідно підкреслити важливу рису явища, що досліджується в цій роботі, розв'язання гібридної війни однозначно передбачає певне цілепокладання, адже вступати в конфліктні відносини хай навіть і приховані виключно заради існування самого конфлікту не є доцільним та логічним в той час, як будь-які дії вчинені на міжнародній арені ставлять перед собою певну мету, заради досягнення якої такі дії вчиняються.

На думку К. Н. Сабрі гібридна війна являє собою сучасну військову стратегію, яка поєднує одночасне застосування конвенційних, мілітарних сил з використанням іррегулярних утворень, веденням дій у кіберпросторі, а також інформаційних операцій та засобів економічного і дипломатичного тиску на противника [5, с. 209].

З приводу наведеного визначення варто зазначити, що вживання стосовно гібридної війни поняття «сучасна військова стратегія» значною мірою звужує розуміння її сутності, зводячи її тільки до військового виміру, хоча гібридна війна сама по собі не є суто військовим явищем, а є лише продовженням політики держави або квазідержавного утворення, провадження якої має на меті досягнення конкретних цілей не завжди військового характеру.

На думку науковця Арсалана Білала гібридна війна передбачає взаємодію або поєднання звичайних і особливих інструментів впливу і засобів підривної діяльності. Ці засоби, або інструменти, поєднуються в синхронізований спосіб задля використання слабкостей супротивника і досягнення синергетичного ефекту.

Отже, на теперішній момент не існує єдиного підходу до визначення поняття «гібридної війни», проте зрозуміло, що це явище є комплексним та складним за своєю сутністю, яке охоплює багато сфер суспільного буття.

Підсумовуючи наведене, логічно запропонувати визначення, яке би поєднувало всі запропоновані підходи та ідеї до визначення такого явища, як «гібридна війна». Гібридна війна – це комплексне явище, що являє собою міжнародний або внутрішньодержавний конфлікт, учасниками якого можуть бути держави, квазідержавні утворення, регулярні та нерегулярні воєнізовані формування, який характеризується прихованим або опосередкованим застосуванням агресором мілітарних (воєнних), квазімілітарних, дипломатичних, економічних, інформаційно-комунікаційних, кібернетичних та інших засобів впливу на противника з метою досягнення заздалегідь встановленої мети.

У якості додатка, на думку автора цілком доцільно в якості синоніма до терміну «гібридна війна» використовувати поняття «міжнародний гібридний конфлікт» та «внутрішньодержавний гібридний конфлікт», адже вони позбавленні клішованості, про яку згадувалося на початку цієї роботи, проте ця теза потребує окремого наукового дослідження.

Список використаних джерел:

1. Hoffman, Frank G. Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars. Arlington, VA : Potomac Institute for Policy Studies, 2007.
2. Динис Г. Г. Сучасні гібридні збройні конфлікти: правові аспекти (приклад агресії Російської Федерації проти України) : збірник наукових праць «Геополітика України: історія і сучасність». Вип. 2 (17). Київ, 2016. С. 103–111.
3. Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г. Теорія держави і права: Елементарний курс. Видання друге. Харків : ТОВ «Одіссей», 2008. 432 с.
4. Магда Є. М. Гібридна війна: сутність і структура феномену / Є. Магда // Міжнародні відносини : Серія «Політичні науки». 2014. № 4. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2489
5. Сабрі К. Н. Інформаційно-іміджевий аспект гібридної війни / К. Н. Сабрі // Молодий вчений. 2018. № 5(1). С. 206–210. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5\(1\)_53](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5(1)_53)
6. Арсалан Білал. Гібридна війна – нові загрози, складність і «довіра» як антидот // NATO Review. 2021. URL: <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2021/11/30/gbridna-vjna-nov-zagrozi-skladnst-dovra-yak-antidot/index.html>

Ключові слова: гібридна війна, поняття, визначення, правове регулювання, засоби впливу.

Key words: hybrid warfare, hybrid war, concept, determination, legal regulation, means of influence.

Дронов Владислав Юрійович Екологічна інформація як вид інформації у національному та міжнародному праві: право на доступ	347
Zhebrovska Krystyna, Riaboshapchenko Anastasiia Universal system of international protection of human rights: general principles	349
Канєнберг-Сандул Оксана Константинівна Проблеми та перспективи захисту прав людини в режимі військової окупації	353
Кінаш Наталія Богданівна Адаптація законодавства України до актів Європейського Союзу як напрям європейської безпеки	356
Мануйлова Катерина Вікторівна Особливості захисту прав людини в умовах збройних конфліктів та глобальних викликів сучасності	359
Пасечник Олена Владиславівна Трансформація медичного законодавства України в умовах воєнного стану	361
Печерова Ніна Григорівна Право власності, режими використання об'єкту, що внесений до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО	363
Федорова Тетяна Сергіївна Ідея верховенства права у міжнародно-правовому дискурсі	366
Харитонов Роман Феліксівич, Замостенчук Анастасія Олександрівна Проблематика четвертого та п'ятого покоління прав людини	370
Цибульська Ольга Юріївна Окремі питання колізійних норм щодо правових наслідків шлюбу в умовах воєнного положення в Україні	372
Большакова Ольга Віталіївна Обмеження прав людини в умовах воєнного стану: законодавче врегулювання, межі, закордонний досвід	374
Hrebeniuk Dmytro Ai regulation in EU: the European Parliament's stand	377
Біляєвський Дмитро Сергійович Визначення та проблематика терміна «гібридна війна»	380
Бурдюжа Олександр Миколайович Правові основи діяльності ООН щодо гуманітарної допомоги	383
Галат Владислав Ігорович Істотні порушення міжнародного договору купівлі-продажу програмного забезпечення для захисту від кібератак	386